

Sattuman osa elämässä ja tieteessä

■ Ilari Hetemäki ja Elisabeth Wide

Tieteen päivät 2015 kokoaa 7.–11.1. maamme eturivin tutkijat akateemikoista nuorempiin tutkijoihin keskustelemaan sattumasta. Tässä Suomen laajimmassa suurelle yleisölle suunnatussa tiedetapahtumassa on tarjolla luentoja, paneelikeskusteluja ja väittelyitä sekä paljon muuta mielenkiintoista ohjelmaa viisi päivää aamusta iltaan.

Tieteen päivillä on kuusi aihekokonaisuutta:

I Sattuma tieteessä. Kokonaisuudessa hahmotetaan sattuman vaikutusta tutkimukseen ja tieteellisiin havaintoihin. Tietehistorian, yliopistokulttuurin ja serendipisyyttä koskevien esimerkkien avulla pohditaan, miten sattuma vaikuttaa tieteellisten keksintöjen syntyyn sekä tutkijan työhön ja ajatteluun.

II Sattuma historiassa ja kulttuurissa. Miten sattuma on vaikuttanut historian kehitykseen Suomessa ja maailmalla? Onko historianymmärryksemme sattumanvaraista? Kokonaisuudessa tutkitaan sattuman vaikutusta historian ja kulttuurin muutoksissa ja kysytään, miten olisi käynyt, jos sattuma olisi ohjannut meitä toisiin suuntiin.

III Sattuma yhteiskunnassa ja politiikassa. Vaikka elämmekin nyt tietynlaisessa yhteiskunnassa, tämä ei tarkoita sitä, ettei olisi ollut toista mahdollista kehityssuuntaa. Kokonaisuudessa pohditaan sattuman merkitystä yhteiskunnan muutoksissa; esimerkkejä on muun muassa taloudesta, teknologiasta, maataloudesta, rikollisuudesta ja ruokavalinnoista. Sattuman tai epävarmuuden hallinta nousee yhteiskuntapolitiikan keskeiseksi teemaksi.

IV Sattuma ihmisen elämässä. Kokonaisuudessa käsitellään sattuman monimutkaisia vaikutuksia ihmisen elämässä. Muun muassa elämänvalintoja, lääketieteellisiä hoitoja, kuolemaa, urheilumenestystä, rahapelaamista ja viruksia käsittelevien sessioiden kautta pohditaan, missä määrin elämä on sattuman ohjaamaa.

V Satunnaiset ilmiöt. Heittääkö Jumala noppaa? Voiko ilmastonmuutoksen vaikutuksia ennustaa? Onko kumppanin löytämisessä kyse vain sattumasta? Kokonaisuudessa voidaan usein satunnaisiksi miellettyjä ilmiöitä, kuten elämän ja universumin syntyä, luonnonilmiöitä ja lajien kehitystä sekä pohditaan niiden hallittavuutta. Sattuma voi yllättää varovaisenkin henkilön.

VI Vuorovaikutus. Kuinka sattuma on vaikuttanut ihmisten väliseen kanssakäymiseen ja minäkalaisia uusia ideoita on tästä saanut alkunsa? Sessiot käsittelevät sattuman osaa muotoilussa, kirjallisuudessa ja musiikissa. Mikä on inspiraatiota ja mikä on sattumaa? Onko hyvä taide aina sattumanvaraista ja voiko sattumanvaraisuus toimia silloin menetelmänä?

Tieteen päivien ohjelma

Tieteen päivien ohjelman perusrunko muodostuu luennoista ja paneelikeskusteluista, jotka ovat Helsingin yliopiston päärakennuksessa. Lisäksi ohjelmaan sisältyy Päivän paini -väittelyitä, Tähtitieteellinen yhdistys Ursan plane-

taarioesityksiä, näyttelyitä ja palkintoja, kuten Vuoden tiedekirja ja Vuoden professori. Kes- kustelua järjestävät muun muassa Suomen tie- detoimittajain liitto, kansalliset eettiset neuvot- telukunnat ja Svenska litteratursällskapet.

Ohjelmassa on edelliskerran tapaan **Tie- teiden yö**, joka järjestetään eri puolilla Kruu- nunhakaa torstaina 8.1. Erityisesti opettajille ja nuorille suunnattu **Nuorten päivä** pidetään perjantaina 9.1. Porthaniassa. ”**Tiesitkö tämän? Tiedettä Kampissa**” -yleisötapaukuma järjes- tetään toista kertaa kauppakeskus Kampissa 7.–8.1.2015. Kahdeksan arjen esineen kautta lähestytään tieteseen liittyviä kysymyksiä inter- aktiivisesti ja hauskaasti. Kampin kauppakeskuk- sen lisäksi tapahtuma levittyy Luonnontieteel- liseen keskusmuseoon Luomukseen ja Amos Andersonin taidemuseoon.

Tieteen päivien esityksiä lähetetään suora- na verkossa, jossa niitä voi katsoa myöhemmin myös tallenteina.

Aihekokonaisuuksiin ja sessioihin voi tutus- tua verkossa osoitteessa:

<http://www.tieteenpaivat.fi/>

Lisätietoa: info@tieteenpaivat.fi

TIETEEN PÄIVÄT TURUN JA HELSINGIN KIRJAMESSUILLA

Esimakua Tieteen päivien ohjelmasta on tarjolla Turun ja Helsingin kirjamessuilla.

ENTÄS JOS – TOTEUTUMATTOMAT VAIHTOEHDOT SUOMEN HISTORIASSA

Tietolava pe 3.10.2014 klo 12.00–12.30

Turun messukeskuksessa historianitutkijat **Markku Jokisipilä** ja **Marko Tikka** keskustelelevat sattuman merkityksestä historiassa Suomen Kuvalehden pää- toimittajan **Ville Pernaan** johdolla.

SATTUMOISIN KOHDALLENI OSUI...

Tietolava su 5.10.2014 klo 12.00–12.30

Elämäkertakirjallisuutta sattuman kautta tarkas- televat tietokirjallisuuden professoriksi nimetty **Pirjo Hiidenmaa** ja filosofian tohtori **Teemu Kes- kisarja**.

ELÄMÄN SATTUMAT

Tiedetori to 23.10.2014 klo 13.00–13.30

Helsingin messukeskuksessa akatemiaturkija **Mar- kus Jokela** ja sosiaalipsykologi **Katriina Järvinen** pohtivat perimän, yhteiskuntaluokan ja sattuman suhdetta puheenjohtajanaan professori **Laura Kol- be**.

LUOVA AJATTELU TIETEESSÄ

Tiedetori to 23.10.2014 klo 13.30–14.00

Professori **Ari Sihvola**, tutkijatohtori **Anu Kantola** ja professori **Riikka Stewen** puivat sattuman mer- kitystä tieteessä, teemana tutkimuksen ja kirjoitta- misen ero.

SATTUMA JA ILMASTONMUUTOS

Tiedetori to 23.10.2014 klo 12.00–12.30

Yläkouluikäisille ohjelmassa on jättikokoinen lau- tapeli, jossa uusien näkökulmien ja sattuman avus- tuksella pelaajat voivat ratkaista ilmastomuutok- sen haasteita

HYVÄ VAI HUONO TIEDEUUTINEN?

Tiedetori pe 24.10.2014 klo 19.00–20.00

Tutkijat ja tiedetoimittajat arvioivat tiedeuutisia **Jan Erolan** vetämässä raadissa, johon yleisö voi osallistua äänestämällä.